

Фінанси

УДК 338.24:343.98:336.71(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15195275>

**Роль сучасних фінансових інструментів у підтримці сталого розвитку
компаній в Україні**

Серажим Юліан Віталійович,

кандидат економічних наук, доцент кафедри банківської справи, факультет
фінансів та обліку, Державний торговельно-економічний університет, м. Київ,
Україна, <https://orcid.org/0000-0002-2295-7095>

Фадєєва Ірина Георгіївна,

доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, обліку та
оподаткування, Інститут економіки та менеджменту, Івано-Франківський
національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-6978-1621>

Самошкіна Ірина Дмитрівна,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської
справи та страхування факультету економіки і менеджменту, Сумський
національний аграрний університет, м. Суми, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-0468-6834>

Прийнято: 24.03.2025 | Опубліковано: 11.04.2025

Анотація. Вступ. Перехід України до «зеленої» економіки вимагає комплексного екологічного розвитку підприємств, що безпосередньо залежить від фінансових інструментів та корпоративної соціальної відповідальності.

Метою дослідження є визначення ролі фінансових інструментів у забезпеченні фінансової стійкості підприємств та підтримці сталого розвитку в сучасних умовах і в післявоєнний період в Україні.

Результати. Традиційні бізнес-моделі орієнтувалися переважно на максимізацію прибутку для інвесторів і сприймали «зелені» фіскальні інструменти як елемент державного регулювання та неефективне витрачання ресурсів. З часом, під впливом суспільства та трансформації підходів до формування ціннісних орієнтирів компаній, ці уявлення зазнали змін. У процесі залучення інвесторів для реалізації екологічних проєктів підприємства дедалі частіше керуються принципами відкритості та прозорості.

Протягом останнього десятиліття український бізнес активно впроваджує консолідовану звітність і концепцію корпоративної соціальної відповідальності в загальну стратегію сталого розвитку, що сприяє фінансовій стійкості та підвищенню конкурентоспроможності на шляху до «зеленої» економіки. Крім того, важливим чинником є підвищення рівня обізнаності інвесторів для залучення фінансування в екологічні проєкти. Українські підприємства мають усвідомити переваги оприлюднення звітності як засобу ефективної комунікації з потенційними інвесторами та залучення коштів на екологічні ініціативи. Це сприятиме розвитку корпоративної соціальної відповідальності та стимулюватиме впровадження «зелених» фінансових інструментів, що підвищуватимуть фінансову стійкість підприємств.

Держава має забезпечити нормативну підтримку бізнесу, спрямовану на стимулювання впровадження корпоративної звітності зі сталого розвитку. Крім того, необхідно розробити та імплементувати національні стандарти розкриття інформації у звітності підприємств щодо сталого розвитку.

Висновки. На шляху до «зеленої» економіки актуальним є впровадження нових фінансових інструментів, зокрема «зелених» деривативів і страхових продуктів екологічного спрямування. Основною ідеєю стратегії сталого розвитку підприємств має бути пошук шляхів формування та реалізації

збалансованого економічного розвитку із раціональним використанням ресурсів. Це сприятиме гармонізації ключових параметрів, зокрема підвищенню фінансової стійкості підприємств і мінімізації негативного впливу на довкілля.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, фінансова стійкість, «зелена» економіка, стратегії сталого розвитку.

The Role of Modern Financial Instruments in Supporting the Sustainable Development of Companies in Ukraine

Yulian Serazhym,

Doctor of Philosophy in Economics, Associate Professor, Banking Department,
Faculty of Finance and Accounting, State University of Trade and Economics, Kyiv,
Ukraine, <http://orcid.org/0000-0002-2295-7095>

Iryna Fadyeyeva,

Doctor of Economics, Professor, Department of Finance, Accounting and
Taxes, Institute of Economics and Management, Ivano-Frankivsk National Technical
University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-6978-1621>

Iryna Samoshkina,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the
Department of Finance, Banking and Insurance, Faculty of Economics and
Management, Sumy National Agrarian University, Sumy, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-0468-6834>

Abstract. Introduction. Ukraine's transition to a green economy requires comprehensive environmental development of enterprises, which directly depends on financial instruments and corporate social responsibility.

The purpose of the study is to determine the role of financial instruments in ensuring the financial sustainability of enterprises and supporting sustainable development in the current conditions and in the post-war period in Ukraine.

Results. Traditional business models were focused mainly on maximising profits for investors and perceived 'green' fiscal instruments as an element of state regulation and inefficient use of resources. Over time, under the influence of society and the transformation of approaches to the formation of companies' value orientations, these perceptions have changed. When attracting investors for environmental projects, companies are increasingly guided by the principles of openness and transparency.

Over the past decade, Ukrainian businesses have been actively integrating consolidated reporting and the concept of corporate social responsibility into their overall sustainability strategy, which contributes to financial sustainability and increased competitiveness on the path to a green economy. In addition, raising investor awareness to attract funding for environmental projects is an important factor. Ukrainian companies should realise the benefits of disclosing their reports as a means of effective communication with potential investors and raising funds for environmental initiatives. This will promote corporate social responsibility and stimulate the introduction of green financial instruments that will increase the financial sustainability of enterprises.

The government should provide regulatory support to businesses to encourage the introduction of corporate sustainability reporting. In addition, it is necessary to develop and implement national standards for the disclosure of information in corporate sustainability reporting.

Conclusions. On the way to a 'green' economy, it is important to introduce new financial instruments, including 'green' derivatives and environmental insurance products. The main idea of the sustainable development strategy of enterprises should be to find ways to form and implement a balanced economic development with rational use of resources. This will help to harmonise key parameters, in particular, to increase

the financial sustainability of enterprises and minimise the negative impact on the environment.

Keywords: corporate social responsibility, financial sustainability, green economy, sustainable development strategies.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. «Зелена» економіка останнім часом є одним із пріоритетів соціально-економічного розвитку суспільства, але екологічне виробництво не має високої рентабельності на відміну від традиційних технологій і тому вимагає додаткової фінансової підтримки з боку урядів та інвесторів. На думку науковців, на шляху до «зеленої» економіки дуже багато залежить від соціальної відповідальності представників бізнесу та великих корпорацій, тому це питання привертає велику увагу світових інвесторів, учених і пересічних громадян. Держави та міжнародні інституції розробляють нормативні документи і впроваджують екологічні стандарти для врахування та підтримки сталого розвитку. В Україні нині теж набувають популярності та підтримки ідеї «зеленої» економіки та сталого розвитку [1; 2]. Раніше екологічні ініціативи сприймалися бізнесом як державне регулювання, але зараз формування вартості компанії вже залежить від її іміджу та від того, наскільки інвестори ознайомлені з її стратегією стійкого розвитку. Значний вплив на перехід до «зеленої» економіки мають міжнародні стандарти, як-от ISO 14001 [3], та інтегрована корпоративна звітність. Ці документи вже стали елементом іміджу компаній і свідчать про їх здатність виробляти екологічно безпечну продукцію і підтримувати екологічну рівновагу в процесі операційної діяльності, а це своєю чергою є свідченням фінансової стійкості компанії.

Ситуація в Україні загострилась після повномасштабного вторгнення росії в лютому 2022 року. Підприємства та науковці активно шукають шляхи залучення інвесторів та «зеленого» фінансування для післявоєнного відновлення промисловості, забезпечення її фінансової стійкості та переформатування

економіки на «зелений» курс, але неможливо примусити підприємства водночас змінити традиційні виробничі цикли, тому що для цього потрібні інвестиції, фінансові стимули та нове екологічне мислення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Це питання є актуальним і викликає інтерес у наукової спільноти, тож усе більше вчених досліджують питання корпоративної соціальної відповідальності (далі – КСВ).

Серед іншого, теоретико-методологічні аспекти формування КСВ на підприємствах відображено в працях українських науковців, зокрема Г. М. Завадських, О. І. Лисак та В. М. Тебенко [2]. Для того щоб донести інформацію до інвесторів про прихильність підприємства екологічним стандартам та безпечність його продукції, компаніям і великим корпораціям слід оприлюднювати річну корпоративну звітність. Визначна подія відбулась у 2021 році. Природний капітал став складовою частиною інтегрованої корпоративної звітності. Того ж року Фондацією Міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS Foundation) створено Раду з Міжнародних стандартів сталого розвитку (International Sustainability Standards Board) [4]. Об'єктивно ще існує певна невизначеність щодо способів відображення інформації в річній корпоративній звітності про екологічний складник, але це не стало на заваді в розповсюдженні стандартів і свідчить про розвиток корпоративної соціальної відповідальності в топ-менеджерів на шляху до сталого розвитку компаній.

Головною ідеєю сталого розвитку підприємства є пошук шляхів формування та реалізації стратегічних цілей на засадах збалансованого економічного розвитку та раціонального використання ресурсів. Для цього необхідне розроблення стратегії сталого розвитку, яке сприятиме збалансуванню таких ключових параметрів, як збільшення фінансової стійкості та мінімізація негативного впливу на довкілля. Актуальність цієї проблеми розкрита в статтях С. Пилипенко [5], Д. Букреєвої, Т. Коваленко та А. Манукян [6], Ю. Перегуди [7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний прогрес у дослідженні фінансових механізмів підтримки сталого розвитку підприємств, ряд важливих аспектів залишається недостатньо вивченим. Насамперед, відсутній цілісний підхід до оцінювання ефективності застосування «зелених» фінансових інструментів в Україні у порівнянні з міжнародними практиками. Досі не розроблено єдиної методології аналізу впливу «зелених» інвестицій на фінансову стійкість підприємств та їх конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі. Відсутність стандартизованих механізмів моніторингу та звітності щодо фінансової ефективності «зелених» ініціатив ускладнює оцінку їх впливу на макро- та мікроекономічному рівнях. Однією з причин недостатньої уваги до цих аспектів є нерозвиненість регуляторного середовища, що ускладнює адаптацію міжнародного досвіду до українських реалій. Нестача стимулюючих заходів та нормативно-правової бази для «зеленого» фінансування створює перешкоди для інтеграції екологічних критеріїв у бізнес-стратегії компаній. Крім того, відсутність чітких державних гарантій для інвесторів стримує приплив капіталу у сферу екологічно орієнтованого виробництва. Значення цих невирішених питань важко переоцінити, оскільки без їх розв'язання неможливо забезпечити системний перехід до «зеленої» економіки та підвищення інвестиційної привабливості українського бізнесу. Наявність ефективних фінансових механізмів дозволить компаніям не лише зменшити екологічний слід, а й отримати додаткові конкурентні переваги на міжнародному ринку. Відтак, нагальним є дослідження механізмів адаптації світових фінансових практик до економічних реалій України, що передбачає розробку дієвих моделей інтеграції екологічних стандартів у фінансову стратегію підприємств.

Це дослідження має на меті заповнити існуючі прогалини шляхом розробки аналітичних моделей оцінки ефективності «зелених» фінансових інструментів та формування рекомендацій щодо їх впровадження в Україні.

Зокрема, автори планують визначити оптимальні механізми фінансування екологічних ініціатив, які сприятимуть підвищенню фінансової стійкості компаній у післявоєнний період. Отримані результати стануть основою для розробки національної політики фінансової підтримки сталого розвитку, що дозволить українському бізнесу ефективно інтегруватися у глобальні екологічні процеси та залучати інвестиції у «зелені» проекти.

Мета дослідження – вивчення ролі та систематизація фінансових інструментів у підтримці сталого розвитку компаній та забезпечення їх фінансової стійкості в сучасних умовах та після завершення повномасштабної війни в Україні.

Методи дослідження. Інформаційною базою дослідження стали нормативні документи, наукові та прикладні розробки, інформаційно-аналітичні матеріали українських і зарубіжних науковців та практиків. Для досягнення мети було застосовано методи ретроспективного та системного аналізу, що ґрунтуються на реальних фактах і матеріалах про досвід українських підприємств. Поєднання цих методів дослідження дало змогу визначити роль наявних та перспективи впровадження нових фінансових інструментів для підтримки сталого розвитку підприємств України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Сучасні парадигма глобальної економіки базується на цілях сталого розвитку, кліматичному порядку і ESG-переході до екологічності (E), соціальної відповідальності (S) і якісного корпоративного управління (G). Все це означає переформатування фінансового ринку в напрямі «зеленого» фінансування [8; 9].

В Україні «зелені» фінансові інструменти знаходяться на етапі становлення, тому що мають певну ризиковість і невизначеність. Крім того, більшість галузей промисловості, які можна назвати «зеленими», формуються за рахунок нематеріальних активів із довгостроковим терміном окупності.

Систематизацію наявних в Україні інструментів «зеленого» фінансування компаній та промислових проєктів наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Фінансові інструменти «зеленої» економіки

Сфера	Фінансовий інструмент	Коментар і приклади
«Зелений» банкінг	«Зелене» фінансування проєктів	Спрямоване на здешевлення фінансових ресурсів на «зелені» проєкти
	«Зелені» кредити	Будь-який вид банківського кредитного продукту, наданий спеціально для фінансування екологічних проєктів. Приклади банків, що надають такі кредити: АТ «Укрексімбанк», АТ «ПРО-КРЕДИТ БАНК», АБ «УКРГАЗБАНК», АТ «Райффайзен Банк», АТ «Ощадбанк», АТ АКБ «Львів», АТ КБ «ПриватБанк»
«Зелені» фонди	«Зелені» інвестиційні фонди	Залучення коштів на проєкти відновлюваних джерел енергії (ВДЕ)
	Вуглецеві кредити	«ДТЕК ВДЕ» розпочала випуск вуглецевих кредитів для бізнесу для зменшення власного вуглецевого сліду під час виготовлення продукції
«Зелені» деривативи	«Зелені» облігації	Випуск цінних паперів для залучення коштів виключно на фінансування екологічного проєкту. Випуск облігацій здійснили ПАТ «Національна енергетична компанія «УКРЕНЕРГО» і ТОВ «ДТЕК»
«Зелені» податкові стимули	Екологічний податок	Податки на забруднення, вуглецевий податок, податки на користування енергетичними ресурсами, транспортом та рентна плата за використання природних ресурсів
	«Зелені» митні пільги	Звільняються від сплати мита ті, хто ввозить на територію України енергоефективне обладнання, та підприємства, що працюють у сфері використання ВДЕ

	«Зелений» тариф	Встановлено для стимулювання виробників електроенергії з ВДЕ
«Зелені» аукціони	Аукціони з підтримки виробників відновлюваної енергетики	Запроваджені у 2024 році як заміна «зеленого» тарифу та для вдосконалення механізму ціноутворення, зокрема встановлення більш справедливої (ринкової) ціни на «чисту» електроенергію

Джерело: складено авторами на основі аналізу [10; 11; 12]

Серед наявних на тепер фінансових інструментів провідне місце займає «зелений» банкінг. Банки використовують «зелене» фінансування та «зелене» кредитування, щоб сприяти розвитку екологічних проєктів і підприємств відновлювальної енергетики [10]. Крім банківських інструментів, розвивається також небанківський сектор «зеленого» фінансування. Важливу роль у розвитку «зеленого» підприємництва відіграють похідні фінансові інструменти або деривативи, наприклад, «зелені» облігації. Випуск цих цінних паперів уже здійснили ПАТ «Національна енергетична компанія «Укренерго» та ТОВ «ДТЕК». Також розвивається сфера «зелених» фондів у напрямі вуглецевого кредитування і створення «зелених» інвестиційних фондів для залучення коштів на проєкти з відновлювання джерел енергії (ВДЕ).

Серед перспективних фінансових інструментів для сучасних умов невизначеності слід також назвати «зелене» страхування. Цей вид страхування передбачає передачу фінансових ризиків від екологічних катастроф та нестабільних кліматичних умов страховій компанії. Нажаль в Україні цей напрямок ще не отримав визнання. «Зелене» страхування охоплює дві сфери відповідальності:

- Страхування відповідальності юридичних осіб за забруднення навколишнього середовища.
- Добровільне страхування від екологічних збитків.

Перше регулюється законодавством і передбачає систему юридичної відповідальності за порушення законодавства про охорону довкілля та такими нормативними документами як:

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».
2. Закон України «Про екологічний аудит»;
3. Закон України «Про перевезення небезпечних вантажів»;
4. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки».

Ризики екологічної відповідальності як правило згладжуються за наявності сертифікації підприємств-забруднювачів за стандартом ISO 14001 або EU Eco-management and Audit Scheme (EMAS). Сертифікація в свою чергу знижує витрати на страхування, тому що сертифікованим підприємствам страхові компанії надають знижку до 20%. Практика екологічного страхування достатньо розвинена в країнах ЄС. Тож запровадження обов'язкового екологічного страхування в Україні є передумовою для збільшення відповідальності менеджменту підприємств під час визначення категорій екологічних ризиків. Тому впровадження «зеленого» страхування дасть можливість страховим компаніям оцінювати та управляти цим типом ризиків.

В Європейському Союзі широко використовуються податкові стимули для розвитку «зеленої» економіки. В Україні ці інструменти ще мають низку недоліків адміністрування, але вже існують екологічні податки, податок на CO₂, «зелений» тариф та «зелені» митні пільги [11]. На жаль, механізми адміністрування цих фіскальних інструментів досі не врегульовані, тому як альтернативу «зеленому» тарифу у 2024 році було запроваджено «зелені» аукціони [12]. Вони покликані вдосконалити механізм ціноутворення, зокрема встановлення більш справедливої ринкової ціни на екологічно безпечну електроенергію. Цей інструмент поширюється тільки на суб'єктів господарювання, які виробляють електроенергію з ВДЕ.

Податки і звітність є випробуваними впливовими інструментами формування відповідальності підприємств. Західні економісти вже давно наголошували на необхідності включення природного капіталу як екологічного складника в баланс компаній, країн і світу. Після десятиріч пошуків інструментів для привертання уваги до кліматичних проблем, пов'язаних із промисловими забрудненнями, наковці та практики досягли мети, і природний капітал було визнано частиною бухгалтерського обліку. Тепер він є елементом корпоративної звітності про сталий розвиток [13; 14].

Уже зараз стандарти цієї звітності набувають популярності серед українських підприємств. Основним рушієм цього процесу є потреба ознайомити потенційних інвесторів та зацікавлених осіб з інформацією про екологічні досягнення компанії та безпечність її продукції. Тому на вебсайті підприємства або корпорації оприлюднюється звітність про результати діяльності. Хоча ще немає пояснень стосовно правил відображення інформації в річній корпоративній звітності стосовно екологічного складника, але вже є спроби окремих українських корпорацій включати до річного звіту розділ про сталий розвиток та оприлюднювати його.

Можна стверджувати, що процес визнання нової форми звітності набуває масштабів і потребує державної та інституційної підтримки щодо створення національних стандартів відображення інформації про сталий розвиток підприємства. Своєю чергою українські компанії почали активніше інтегрувати концепцію корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) та включати звітність про сталий розвиток до корпоративної звітності з метою її публікації та забезпечення конкурентоспроможності й інвестиційної привабливості. Український Центр «Розвиток КСВ» щорічно вимірює і публікує результати індексу прозорості ESG [15]. У 2020 році в десятку лідерів рейтингу ESG увійшли такі провідні українські компанії, як АБ «Укргазбанк», ТОВ «ДТЕК», АТ «Перший український міжнародний банк», ДП «НАЕК «Енергоатом», ПрАТ «Укргідроенерго», АТ «Українська залізниця», НАК «Нафтогаз України».

Актуальність сталого розвитку вимагає від підприємств збалансованого економічного розвитку і раціонального використання природних ресурсів. З огляду на це важливим є розроблення стратегії управління за стандартами сталого розвитку, яка б забезпечувала підприємство дієвим інструментарієм оцінювання рівня досягнення поставлених цілей. Таким інструментом є стратегія сталого розвитку, і для її формування компанії треба пройти певні етапи, враховуючи інтереси всіх зацікавлених осіб (рис. 1).

Рис. 1. Порядок формування стратегії сталого розвитку підприємства

Джерело: авторська розробка

Першим етапом є дослідження та аналіз внутрішніх і зовнішніх факторів середовища, які є важливими для сталого розвитку підприємства. На наступному етапі відбувається визначення мети та цілей стратегії. Третім етапом є процес формування стратегії сталого розвитку, який повинен базуватись на оцінюванні потреб як самого підприємства, так і суспільства. Тому стратегія повинна орієнтуватись на інтереси компанії та споживачів і на збереження здорового довкілля. Для цього рекомендується розробити інвестиційний бюджет з

урахуванням ресурсозберезувальних технологій та стратегічний бюджет для забезпечення стійкого зростання і розвитку персоналу та соціальних програм для працівників. Останнім етапом формування стратегії сталого розвитку підприємства є розроблення та впровадження системи моніторингу й контролю показників реалізації цієї стратегії. Створення корпоративних стандартів і критеріїв оцінювання стійкого розвитку має здійснюватися на основі прозорості та співпраці всіх зацікавлених осіб. Це, безумовно, сприятиме формуванню позитивного іміджу компанії, покращить впізнаваність бренду та укріпить довіру споживачів до продуктів компанії.

Ще одним позитивним аспектом реалізації такої стратегії може бути вплив на корпоративну культуру та зацікавленість персоналу у впровадженні орієнтованих на сталий розвиток інновацій та створенні нових продуктів і послуг. Це своєю чергою теж матиме позитивні наслідки у вигляді підвищення рентабельності та фінансової стійкості компанії. Розроблення корпоративних стандартів і бюджетування сприятимуть оптимізації операційного циклу на підприємстві, ефективному використанню природних ресурсів та призведе до зменшення надмірних операційних витрат.

Авторами дослідження сформульовано такі рекомендації щодо реалізації стратегії:

- розроблення корпоративних стандартів і критеріїв оцінювання стійкого розвитку, заснованих на співпраці всіх зацікавлених осіб;
- максимальна прозорість стратегії для всіх учасників та інвесторів;
- урахування потреби суспільства в чистому і здоровому навколишньому середовищі;
- впровадження бюджетування і розроблення інвестиційного бюджету з урахуванням ресурсозберезувальних технологій;
- розроблення стратегічного збалансованого бюджету для забезпечення стійкого зростання;
- розвиток персоналу та соціальних програм для працівників;

- впровадження корпоративної звітності про сталий розвиток;
- ведення в дію системи моніторингу і контролю показників реалізації стратегії.

Ці рекомендації забезпечать можливість створення комплексної та системної взаємодії внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства на засадах сталого розвитку.

Висновки. Таким чином, для залучення інвестицій у «зелені» проєкти важливе значення має підвищення рівня інвесторської обізнаності. Тож для держави на даному етапі важливо забезпечити нормативну підтримку бізнесу для заохочення підприємств щодо впровадження корпоративного звітування про сталий розвиток і забезпечити створення національних стандартів відображення інформації у звітності про сталий розвиток підприємств. З іншого боку, український бізнес повинен усвідомити переваги оприлюднення звітності для ефективної комунікації з потенційними інвесторами. Це буде стимулювати розвиток корпоративної соціальної відповідальності та сприятиме залученню інвестицій у прогрес «зелених» проєктів для підвищення фінансової стійкості підприємств. У цьому контексті подальше дослідження має бути зосереджене на розробці механізмів адаптації міжнародного досвіду до українського середовища, створенні ефективних фінансових стимулів для екологічно орієнтованого бізнесу та запровадженні державної політики, яка сприятиме активному розвитку «зеленого» фінансування. Очікується, що результати дослідження дозволять сформулювати практичні рекомендації щодо впровадження інструментів екологічного фінансування, підвищення інвестиційної привабливості екологічних проєктів та забезпечення фінансової стійкості підприємств у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Буркинський Б. В., Лайко О. І. Пріоритети управління розвитком регіональних економічних систем в Україні: курс відновлення та євроінтеграції.

Вісник Національної академії наук України. 2024. № 11. С. 20–33. DOI: <https://doi.org/10.15407/vsn2024.11.020>

2. Завадських Г. М., Лисак О. І., Тебенко В. М. Корпоративна соціальна відповідальність: формування та реалізація в Україні. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2023. Т. 2, № 48. С. 129–139. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/handle/123456789/17111> (дата звернення: 16.01.2025).

3. ISO 14001. URL: <https://www.iso.org/standard/60857.html> (дата звернення: 16.01.2025).

4. International Sustainability Standards Board. *IFRS*. URL: <https://www.ifrs.org/groups/international-sustainability-standards-board/> (дата звернення: 16.01.2025).

5. Пилипенко С. Стратегічне управління підприємством на засадах концепції сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2020. № 21. С. 79–85. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/33> (дата звернення: 16.01.2025).

6. Букресєва Д., Коваленко Т., Манукян А. «Зелені» стратегії для сталого розвитку підприємства та підвищення ефективності його діяльності. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-121>

7. Перегуда Ю. Стратегічні підходи до забезпечення формування конкурентоспроможності української продукції тваринництва в умовах економічних викликів. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. Т. 7, № 35. С. 685–697. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7\(35\)-685-697](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-7(35)-685-697)

8. Дзюбак К. М. Фінансові інструменти формування «зеленої» економіки. *Modern Economics*. 2023. № 39. С. 26–32. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V39\(2023\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V39(2023)-04)

9. Шкварук Д. Г. Інноваційні фінансові інструменти для стимулювання зелених технологій та екологічно відповідальних практик. *Управління розвитком соціально-економічних систем*: Матеріали VIII Міжнародної

науково-практичної конференції. Харків, 2024. Ч. 1. С. 390–394. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/50462/1/Upravlinnia%20rozvytkom%20sotsialno-ekonomichnych%20system_Ch%201_%202024_390-394.pdf (дата звернення: 16.01.2025).

10. Луців Б., Дзюблюк О., Чайковський Я., Луців П., Чайковський Є. Роль зеленого банкінгу в забезпеченні цілей сталого економічного розвитку. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practic*. 2024. Т. 1, № 54. С. 23–36. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.54.2024.4250>

11. Гальчинська Ю. М. Стимулювання відновлюваної енергетики в Україні за допомогою «зеленого» тарифу. *Агросвіт*. 2019. № 7. С. 49–54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2019_7_9 (дата звернення: 16.01.2025).

12. Галущенко Г. Удосконалення процедури «зелених» аукціонів за європейськими стандартами забезпечить прогнозованість ринку для інвесторів у ВДЕ. *Міністерство енергетики України*. 2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/udoskonalennia-protsedury-zelenykh-auktsioniv-za-ievropeiskymy-standartamy-zabezpechyt-prohnozovanist-rynku-dlia-investoriv-u-vde-herman-halushchenko> (дата звернення: 16.01.2025).

13. United Nations et al. System of Environmental-Economic Accounting – Ecosystem Accounting (SEEA EA). *White cover publication, pre-edited text subject to official editing*. 2021. URL: https://seea.un.org/sites/seea.un.org/files/documents/EA/seea_ea_white_cover_final.pdf (дата звернення: 16.01.2025).

14. System of environmental economic accounting. *United Nations*.. URL: <https://seea.un.org/ecosystem-accounting> (дата звернення: 16.01.2025).

15. Індекс ESG прозорості компаній України 2020. *Професійна асоціація корпоративного управління – ПАКУ*. URL: <https://index.cgpa.com.ua/> (дата звернення: 16.01.2025).